

İnsanlığa Yönelik Bir Tehdit Olan Terörizmin Sosyal ve Ekonomik Sonuçları ve Türkiye Üzerindeki Etkisi

Özet

Tarih boyunca iktidar, çoğunlukla terör yoluyla, yani korku yaratarak kullanılmıştır. Terör, insanlığın varoluşunun başlangıcından beri ortaya çıkmış ve insanlığın sonuna kadar da devam edecektir. Burada öne çıkan nokta, terörün altında yatan insanların güvensizliğidir. Terör, tarih öncesi toplumlar insanın doğaya, vahşi hayvanlara ve diğer insanlara karşı son derece güvensiz olmaları ya da güçlü olmaları ya da zorla egemenlik altına alınmaları gerçeğine dayanır. Tüm despotik toplumlar korkuya dayanır. Tıpkı modern çağdaki sözde gelişmiş totaliter rejimler gibi. Yerleşik bir düzene geçildikten sonra, iktidara boyun eğmek, insanlığın güvenliğe ve nihayetinde özgürlüğe ulaşmasının tek yolu haline gelmiştir. Terörün yönetim tarzı, yani tehditlerin kullanımı, günümüzün organize toplumunun ortaya çıkışında bir caydırma veya ceza aracı olmuştur. Terörizm ülkemizi de etkilemiş ve yurtdışındaki Türk diplomatlarını, yurt içindeki mülkleri ve canları hedef almıştır. Dolayısıyla, terörizmin toplumsal ve ekonomik maliyetini hesaplamak çok zordur. Kaybedilen her canın yeri doldurulamaz.

The Social and Economic Consequences of Terrorism, a Threat to Humanity, and its Impact on Türkiye

Abstract

Throughout history, power has been used mostly through terror, by creating fear. Terror has emerged since the beginning of human existence and will continue until the end of humanity. What stands out here is the insecurity of people underlying terror. Terror is founded on the fact that in prehistoric societies, humans were terribly insecure towards nature, wild animals and humans, or were powerful or dominated by force. All despotic societies are based on fear. Just like today's so-called advanced totalitarian regimes in the modern age. After the transition to a settled order, submission to power became the only way for humanity to reach security and ultimately freedom. The management style of terrorism, the use of threats, has been a means of deterrence or punishment in the emergence of today's organized society. Terrorism has also affected our country and targeted Turkey's diplomats abroad, property and lives at home. Thus, it is very difficult to calculate the social and economic costs of terrorism. Every lost life cannot be replaced.

Prof. Dr. Kamil Uslu (Doğuş University, Istanbul, Türkiye)

ORCID: 0000-0002-4518-3133 kamil.uslu@gmail.com

Prof. Dr. Ahmet Alkan Çelik (Doğuş University, Istanbul, Türkiye)

ORCID: 0000-0002-8712-8677 alkancelik@dogus.edu.tr

1 Giriş

Dünyada insanlığın var olduğu günden buyana çeşitli terör olaylarıyla karşılaşmaktadır. Bugünlerde terör şeklini değiştirmiş, çok değişik terör tanımlamaları ortaya çıkmıştır. Terör, insanları ve ülkeleri doğrudan ya da dolaylı tehdit etmesi, ülke ekonomilerini ve sosyal yaşantıyı da çekilmez hale getirebilmiştir. Hemen burada söylenebilecek durum, terörün verdiği hasar, zarara ve ölümün ekonomik kayıpları hesap edilememektedir. Terörün verdiği mal hasarları bire bir ölçülemese de bir değeri bulunabilir. Ancak, en korkuncu, terörde hayatını kaybeden insanın bir maliyeti hesaplanamamaktadır.

Terörün ülkelere verdikleri zararın genel bir velileri yapabilecektir. Terör konusu çok boyutlu olduğundan, yapılan çalışmalarda zarara yer verilememiştir. Bunun ülke güvenliği açısından öden Liberal demokrasilerin özünde terörist faaliyetlere ve saldırılara karşı savunmasız olsa da demokratikleşme ve ekonomik modernleşme süreçlerinde olan ve geçiş veya modernleşme sürecinde olan siyasi sistemler arasında yer alırlar. Dolayısıyla, Batı demokrasileri içindeki ve yurttaşlarına ve denizasırsı tesislerine yönelik terörist saldırılar masum hayatlar için bir tehdit olmaya devam etse de sömürgecilüğün ve Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra kurulan daha yeni demokrasiler, en şiddetli siyasi şiddet ve istikrarsızlık seviyelerini deneyimlemiş ve deneyimlemeye devam edebilecektir.

Terörle ilgili çalışmalar 11/9'dan sonra yoğunlaşıyor. ABD'deki 11 Eylül 2001 terörist saldırısı dünyamızdaki teröre bakışı çok değiştirmiştir. Buna rağmen ABD, halen teröristlere açık veya kapalı olarak destek vermektedir (Örnek olarak, Türkiye'nin güneyinde ve Suriye'nin kuzeyinde PKK/ PYD'ye destek vermektedir. Nedeni bu bölgedeki zengin petrol rezervleridir), Hiçbir terör örgütü, devletlerden açık veya kapalı desteği olmadan varlığını sürdüremez. Günümüzde terör, klişeleşen bir terim haline geldiği söylenebilir. Ancak, terörün klişeleşmesi, onun doğruluğunu azaltmaz. Tek bir günde, herhangi bir devletin otoritesi dışında dört küçük ekte faaliyet gösteren bireyler hem genel halkın hem de sorumlu otoritelerin büyük çoğunluğunu çok edecek bir ölçekte, sivillere zarar vermeyi ve örgütlemeyi başardıklarını ortaya koydular.

Çalışmamızda, Terörün tanımı ve tipolojisi, kısa tarihi geçmişi, Modern Terörizmin ve liberal demokrasiler ve modern terörizmin ortaya çıkışı, radikal İslamcı hareketlerin yükselişinin etkisi, medya ve terörizm, yeni bir ideolojinin doğuşu ve yeni bir ideolojinin doğuşu ve İslami terörizm, terörizmde kamu politikası, devletlerin terör desteği ve ülkemizdeki terörle ilgili bilgiler verilecektir. Bir sınırlama olarak dünyadaki bütün terör olayları çalışmanı dışında bırakılmıştır. Çalışma tekniği literatür çalışması halinde olup veriler birbirleriyle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

2 Çeşitli Terör Tanımları

Akademik dünyada terörle ilgili birçok tanım yapılmıştır. Aşağıdakiler, Thackrah (2013)'den, bu karmaşık ve tartışmalı olguyu birkaç kelimeyle özetlemek için en yararlı sekiz tanım yapmıştır. Bunlar:

- J.S. Roucek, Sosyolojik olarak terör, özellikle politik bir silah veya politika olarak, amacı korkutmak, boyun eğdirmek olan yoğun korku veya acıya neden olan bir . . . uygulamadır. Politik olarak, temel işlevi korku yoluyla hükümeti korkutmak ve alt etmektir, [böylece] bu sayede politik değişiklikler elde edilebilir.
- R. Aron, Bir şiddet eylemi, psikolojik etkileri salt fiziksel sonuçlarıyla orantısız olduğunda terörist olarak etiketlenir.
- F.M. Watson, Siyasi terörizm, örgütlü bir grup veya partinin, sistematik olarak kasıtlı şiddet kullanımı yoluyla, amaçlarına dikkat çekmeye veya hedeflerine yönelik tavizler vermeye çalıştığı bir strateji, bir yöntem.
- P. Wilkinson, Siyasi terörizm, insani kısıtlamalar veya kurallar olmaksızın yürütülen gizli, ilan edilmemiş ve gayri nizami bir savaşın özel bir biçimidir.
- B.M. Leiser, Terörizm, sıradan vatandaşların hükümetlerine ve temsilcilerine olan güvenini sarsmak için umutsuzluk veya korku atmosferi yaratmak amacıyla kullanılabilir.
- M. Crenshaw, Terörizm, olağanüstü ve tahammül edilemez şiddet içeren bir dizi bireysel eylem, sembolik veya temsili hedeflerin sürekli bir seçimiyle karakterize edilir ve belirli insan grupları üzerinde psikolojik bir etki yaratmayı kasıtlı olarak amaçlar.
- M. Karanovic, Terörizm, hükümet otoritesini elde etmek veya korumak amacıyla, direnmeyen kişilere karşı sistematik ve organize şiddet olarak tanımlanabilir.
- E.S. Heyman, Terörizm, hedef kitlede sembolik kurbanların ötesinde korku, kaygı veya telaş yaratmak için olağanüstü siyasi şiddet kullanılması veya tehdit edilmesidir. Terörizm, askeri etki yerine siyasi etki yaratmak için uygulanan şiddettir” (Robert Taylor, 2002, s.10).

2.1 Siyasi Terörizm Bir Savaş Biçimidir

Terörizmin benzersiz özelliklerini, onu diğer şiddetli çatışma biçimleriyle karşılaştırarak, teröristlerin hedeflerine ulaşmayı umdukları temel stratejik fikirleri belirleyerek ve bunu başarmadaki başarılarını ve bunu etkileyen koşulları değerlendirerek inceler. Bazıları için terörizm, grupların devletlere karşı şiddet eylemleri anlamına gelir. Bir devletin kendi vatandaşlarına uyguladığı baskı ve yine diğerleri için, devletlerin diğer devletlere karşı gerçekleştirdiği savaş eylemleri olarak tanımlanabilir.

“Terör tanımlamanın zorluklara rağmen, tanımların çoğu, terörizmi siyasi amaçlı şiddetin diğer biçimlerinden ayıran bazı ortak özelliklere sahiptir. İlk olarak, terörizm, adından da anlaşılacağı gibi, şiddeti sadece mülkü yok etmek veya can almak için değil, aynı zamanda birincil kurbanları dışındaki insanlarda da terör estirmek için kullanır. Teröristlerin sıklıkla bir nüfusun masum üyelerini hedef almasının nedeni budur. Terör eylemlerinin failleri, hiç kimsenin güvende olmadığı korkusunu yaratmak, insanların günlük hayatlarını yaşarken vatandaşları koruma konusundaki hükümetlerine olan inançlarını zayıflatmak ve böylece güvensizlik ve istikrarsızlık atmosferi yaratmak isterler. İkincisi, terörizm, genellikle düşman olarak gördükleri kişilere daha doğrudan (örneğin kitlesel bir ayaklanma yoluyla) meydan okuyacak kadar güçleri olmadığını düşünen kişiler tarafından kullanılan bir taktiktir. Üçüncüsü, gerilla savaşçıların aksine teröristler toprak fethetmeye ve elinde tutmaya çalışmazlar. Teröristler kural olarak tam teşekküllü bir askeri harekât yürütmek için yeterli kaynağa (insan gücü ve silah) sahip olmadıklarını düşünürler. Daha sonra daha kapsamlı siyasi şiddet biçimlerine ilham vermeyi umarak, kendilerini düzensiz eylemlerle tatmin ederler. Üçüncüsü, merkezi bir komuta yapısına sahip gerilla ordularının aksine, terör örgütleri genellikle merkezsizdir. Çoğunlukla genel hedefler belirleyen bir lider olmasına rağmen, belirli operasyonlar özerk olarak hareket eden hücreler adı verilen küçük gruplar tarafından yürütülür. Dahası, güvenliği korumak için, bir hücrenin üyeleri diğer hücrelerin üyelerinin kimliklerini bile bilmeyebilir. Beşincisi, terörizmin hayatta kalabilmesi için tanıtıma ihtiyacı vardır. Yaygın kaygı ve istikrarsızlık yaratma amacına ulaşmak için, bir terör eyleminin ayrıntıları mümkün olan en fazla sayıda insana duyurulmalıdır. Bu nedenle, teröristler sıklıkla maksimum medya kapsamını garantilemek için sembolik öneme sahip hedefleri seçerler.

Son olarak, terörizm hakkında, konuya ilişkin çarpıtılmamış bir görüş ortaya çıkmadan önce ortadan kaldırılması gereken iki yaygın mit vardır. Birincisi, teröristlerin mantıksız olduğudur. Gazete manşetlerinde onlardan "deliler" olarak bahsedilmesine rağmen, tutuklanan ve psikolojik muayeneye tabi tutulan teröristler, standart kişilik testlerinde normal aralıkta puan alma eğilimindedir. Teröristler ayrıca rastgele şiddet eylemlerine meyilli değildir; kurbanlarını soğukkanlılıkla kasıtlı olarak seçerler ve davaları için maksimum tanıtım miktarını kazanmak için eylemlerini dikkatlice hesaplarlar” (Taylor, 2002, s.11).

2.2 Terörizmin Tanımları ve Tipolojileri

Öncelikle, terörizmin hem benzersiz bir saldırganlık biçimi olduğunu hem de diğer saldırganlık biçimlerinden - özellikle suç, savaş ve ayaklanmalardan- nasıl ayırt edilebildiğini tanımlayan ilgili temel terimleri anlamamız gerekir. Ayrıca, farklı terörizm türlerini ve her türün ortaya çıktığı temel ortamları da dikkate almak önemlidir. Terörizmi tanımlamak neden bu kadar zor? Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, kelimenin anlamı ve kullanımı her bir ardışık dönemin politik yerel diline ve söylemine uyum sağlamak için zamanla değiştiğinden, terörizm tek bir tutarlı tanım oluşturma girişimleri karşısında giderek daha zor anlaşılır hale gelmiştir. Bir zamanlar, teröristler bu çabada bugün olduğundan çok daha işbirlikçiydi. İlk uygulayıcılar sözlerini sakınmadılar veya "özgürlük savaşçısı" veya "kent gerillası" gibi daha anlamsız etiketlerin semantik kamufleajının arkasına saklanmadılar. Örneğin, 19. yüzyıl anarşistleri kendilerini utanmadan terörist ilan ettiler. Taktiklerinin terörizm olduğunu açıkça ilan ettiler. 1940'larda Lehi (İbranicede Lohamei Herut Yisrael, İsrail Özgürlük Savaşçıları'nın kısaltması) savaşçısıdır. Ancak, kurucusu ve ilk lideri Abraham Stern'e ithafen daha çok, Stern Çetesi olarak bilinen Yahudi terörist grubu, terörist taktikleri etkili bir şekilde kullandığını kabul etmesine rağmen, üyeleri kendilerini hiçbir zaman terörist olarak görmediler (Hoffman, 2017, s.21).

Schmid ve Jongman (1984) alandaki uzmanlar ve diğer köklü akademisyenler de bir fikir birliğine varmaktan eşit derecede acizdir. Schmid ve Jongman (1984) kelimenin geniş çapta kabul edilebilir, makul derecede kapsamlı bir açıklamasını keşfetme çabasıyla terörizmin yüzlerce farklı tanımını incelemeye yüzlerce sayfadan fazla zaman ayırmıştır. Terörizmle ilgili yeterli bir tanım arayışının hala devam ettiğini kabul etmiştir. Schmid (2011)'de açıklayıcı yolculuğuna devam ettiğinde S, artık kullanımda olan yüzlerce terörizm tanımı daha olduğunu derlemiştir. Schmid'in yakındığı üzere terörizmi "tartışmalı bir kavram" haline getiren çeşitli yaklaşımların ve temel farklılıkların yalnızca bir örneğini temsil etmektedir.” (Hoffman, 2017, s.35). Hoffman'a göre “Terörizmi”, standart sözlük tanımlarının aşırı geniş ve totolojik olma eğiliminde oldukları ve sıklıkla güncelliğini yitirdikleri için yardımcı olmadıklarını gözlemler. Ayrıca, terimi tanımlamada birincil bir zorluğa dikkat çeker: Terörizmin anlamı son 200 yılda sıklıkla ve oldukça önemli ölçüde değişmiştir.

Tablo 1'de görülebileceği gibi, “Tipolojiler ve tanımlar üzerine on yıllık tartışmalar, hakkındaki bilgimizi önemli ölçüde artırmadı. Laqueur'un iddiası, Tablo 1'de Schmid'in konuyla ilgili ilk anketinde belirlediği 109 farklı tanımda bulunan 22 farklı kelime kategorisiyle destekleniyor. Bu kapsamlı çalışmanın sonunda Schmid, yukarıdaki listenin iyi bir tanım için gerekli tüm unsurları içerip içermediğini merak etmiştir. Cevabın, muhtemelen 'hayır' olduğunu” öne sürüyor” (Hoffman, 2017, s.36).

Unsurları	Sıklık (%)
Şiddet, güç	85,5
Politik	65
Korku, terör vurgulandı	51
Tehdit	47
(Psikolojik) etkiler ve (beklenen) tepkiler	41,5
Kurban-hedef farklılaştırması	37,5
Amaçlı, planlı, sistematik veya organize eylem	32
Savaş yöntemi, strateji, taktik	30,5
Kabul edilmiş kuralların ihlali, insani kısıtlamalar olmadan ekstranormallik	30
Zorlama, gasp, uyum sağlamanın denetimi	28
Tanıtım yönü	21,5
Keyfilik; kişisel olmayan, rastgele karakter; ayrımcılık	21
Siviller, savaşmayanlar, tarafsızlar, dışarıdakiler kurban olarak	17,5
Korkutma	17
Kurbanların masumiyetinin vurgulanması	15,5
Fail olarak grup, hareket, örgüt	14
Sembolik yön, başkalarına gösterme	13,5
Hesaplanamazlık, öngörülemezlik, şiddetin meydana gelmesinin beklenmedikliği	9
Gizli, örtülü doğa	9
Tekrarlama; şiddetin seri veya kampanya karakteri	7
Suçlu	6
Üçüncü taraflara yapılan talepler	4

Tablo 1. Terörizmin 109 tanımında, tanımsal unsurların sıklıkları **Kaynak:** Schmid (2011) ve Jongman (2017), Hoffman (2017)

“Terörizmi tanımlama sorununa ilginç bir yaklaşım, Leiden Üniversitesi’nden iki Hollandalı araştırmacı Alex Schmid ve Albert Jongman tarafından benimsendi. Terörizmin 109 akademik ve resmi tanımını topladılar ve bunları ana bileşenlerini aramak için analiz ettiler. Şiddet ögesinin tanımların %83,5’inde ve siyasi hedeflerin %65’inde yer aldığını, %51’inin ise korku ve terör yayma ögesini vurguladığını buldular. Tanımların yalnızca %21’i keyfilikten ve ayırım gözetmeyen hedeflemeden bahsetti ve yalnızca %17,5’i sivillerin, savaşçı olmayanların, tarafsızların veya yabancıların mağdur edilmesini içeriyordu” (Hoffman, 2009, s.14).

2.3 İfade Edici Terörizm

İfade edici terörizme örnek olarak, 1970’lerde Hollanda’da yaşanan Moluccan terörizmi verilebilir. Hollanda’daki Moluccan topluluğu, Hollanda’nın sömürge döneminin bir kalıntısıdır. Hollandalılar Güneydoğu Asya’daki kolonilerini boşalttıktan sonra, 1950’de bir Güney Moluccan cumhuriyeti kuruldu. Ancak, kısa süre sonra Endonezya tarafından fethedildi. Çoğu eski Hollanda yönetimiyle ilişkili olan yaklaşık 15.000 Güney Moluccanlı, Hollanda’ya sığındı. Siyasi ve sosyal hayal kırıklıkları, bu küçük topluluk içinde bir terörist grubun (Özgür Güney Moluccan Gençlik Hareketi) doğmasına neden olmuştur. Bu grup, kendilerine göre Hollanda’da birkaç önemli terör saldırısı gerçekleştirmiştir. Teröristlerce en kötü ses getiren olanları 1975’te Endonezya büyükelçiliği, bir yolcu treninin eş zamanlı olarak ele geçirilmesi, 1977’de bir okulun ve başka bir trenin eş zamanlı ele geçirilmesiydi. Teröristler, rehinelere serbest bırakılması karşılığında Hollanda hükümetinden var olmayan devletlerini tanımasını ve önceki operasyonlarda tutuklanan yoldaşlarını serbest bırakmasını talep etmişlerdir (Hoffman, 2009, s.38).

3 Terörün Kısa Tarihi

Terörizm, tarihi kayıtlarda “MS I. yüzyılda başladı. O zamandan önce, siyasi şiddet rakip krallıklar, imparatorluklar veya şehirler arasındaki savaşlar olmuştur. Örnek olarak, Büyük İskender’in bilinen düşüncesi, dünyayı fethetmeye kalkıştığı zamanki gibi fetih seferleri, isyanlar ve diğer kitlesel ayaklanmalar şeklini alıyordu. Siyasi suikast, antik dünyada yaygın bir başka olguydu ve terörizmin öncüsü olarak tanımlanıyordu. Burada önemli bir ayırım söz konusu, bir kral, imparator veya başka bir lider öldürüldüğünde, genellikle sadece onu değiştirmeye çalışan bir rakip tarafından öldürülüyordu. Krallığın temel siyasi, sosyal ve ekonomik yapıları değişmeden kalıyordu. Terörizm ise, toplumun örgütlenme biçiminde daha köklü değişiklikler arar. Örneğin, tarihin ilk teröristleri olan Zelotlar, birinci yüzyıl Yahudiye’sini Roma İmparatorluğu’nun bir eyaletinden teokratik bir Yahudi devletine dönüştürmeyi amaçlıyordu” (Taylor, 2002, s.12).

3.1 Türk Tarihinde Öne Çıkan Terörizm

Türk Tarihinde iki önemli suikast yaşanmıştır. Bunlar: “I. Dünya Savaşı’nın Osmanlı Devleti ve müttefikleri açısından sona ermesinin ardından Sadrazam Talât Paşa, 1918 yılı Ekim ayı başlarında görevinden istifa etmişti.

Daha sonra 1 Kasım 1918'de İttihat ve Terakki Fırkasının son kongresini yaparak arkadaşlarıyla fırkayı tasfiye etmeye karar vermişlerdi. Aynı günün akşamı Enver, Cemal ve Bahattin Şakir ile birlikte İstanbul'dan ayrıldılar. Talât Paşa, çeşitli maceraların ardından Berlin'de yaşamaya başladı. Burada kaldığı sürece de siyasetten uzak durmamış Şark Kulübü'nü kurarak yurt dışında bulunan İttihat ve Terakki üyeleri ve diğer Müslüman ülkelerden burada yaşayan gençlerin toplanması hususunda önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Talat Paşa suikastı, 15 Mart 1921'de eski Osmanlı sadrazamı ve İttihat ve Terakki'nin kurucularından Talat Paşa'nın Berlin'de Ermeni öğrenci Soğomon Tehliryan tarafından yapılan suikast sonucu öldürülmesidir" (Babacan, 2020). Diğeri de Cemal Paşa 21 Temmuz 1922 yılında Tiflis'te 2 yaveri ile beraber sokak ortasında kimliği belirsiz kişilerce terör ile öldürülmeleri birer terör olaylarıdır.

"Terörizm terimi yüzyıllar boyunca anlam değiştirmiştir. Günümüzde hala kınama amacıyla kullanılan kelimeler- fanatik, haydut, suikastçı- teröristlerin hedeflerine yükledikleri değişen vurguyu göstermektedir. MS birinci yüzyılda Roma eyaleti Judaea, Zelotların vur-kaç terörizmiyle boğuşuyordu. Günümüzdeki sayısız terörist girişimde olduğu gibi, faaliyetlerinde milliyetçi ve dini unsurlar vardı. Roma resmi görevlilerini ve ortodokslukları sapkınlıkla lekelenmiş Yahudileri taciz etmekte gayretliydi. Modern dilde "dini köktencilik" olarak tanımlanan şey, Thug'ların Orta ve Kuzey Hindistan'a getirdiği bin iki yüz yıllık terörde rol oynadı. Gezici çetelerin 'haydutluğu' kısmen tanrıça Kali'ye binlerce kurbanı boğma eylemi gerçekleştirmesiyle diniydi ve ayrıca düpedüz haydutluk temelinde suçtu. Bazı Müslümanlar arasındaki modern hoşgörüsüzlüğe hafif bir paralellik, takipçilerinin on birinci ve on ikinci yüzyıl hacı seferleri sırasında İran, Suriye ve Filistin'deki Hristiyanları avlamayı kutsal bir görev olarak gördükleri Şii Haşhaşiler Tarikatı'nın tarikatıdır" (Whittaker, 2013, s.14).

3.2 Savaşlar: I. ve II. Dünya Savaşları ve Terörizm

Tarihteki bütün savaşlar, devlet terörünün bir sonucudur. Örnek olarak I.ve II. Dünya savaşları verilebilir. I. Dünya Savaşı, yirminci yüzyılın uluslararası ilk büyük savaşı olarak bilinir. 28 Haziran 1914'te Saraybosna'da Avusturya-Macaristan veliahtı Arşidük Franz Ferdinand ve eşi Arşidüşes Sophie'ye Gavrilo Princip adında bir Sırp milliyetçisi tarafından devletin başkenti Saraybosna'da öldürülmesi, savaşı tetikleyen olay düzenlenen suikast, Ağustos 1914'te başlayan ve dört yıl boyunca birçok cephede devam eden savaşın fitilini ateşlemiştir. Aslında, Sanayileşmiş ülkeler arasında dünyada iktisadî ve siyasî hâkimiyeti ele geçirme mücadelesidir. II. Dünya savaşı, 1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgal etmesiyle başladı. İngiltere ve Fransa bu işgale Almanya'ya savaş ilan ederek karşılık vermesiyle başladı. 1945 yılında sona erdi.

3.3 Dini Terörizmin Temel Özellikleri

Dini nedenlerle işlenen terör olaylarının çok daha fazla ölüme yol açmıştır. Dindar terörist ve laik bazı seviyedeki taraftarlarınca benimsenen kökten farklılıklarıdır. Amaçları; dini değer sistemlerini meşrulaştırma ve haklı çıkartmaktır. Bu düşüncelerinde bazen ahlak kavramlarında ve dünya görüşleri de bulunabilir.

Hiçbir Semavi Din (Zebur, Tevrat, İncil, Kur'an) Terörle ilişkilendirilemez. Din insanı yaşatmak ve sosyal olarak yardımlaşmak ve iyi bir kul olmak için çaba gösterir. Ancak, dini kendi amaçları için kullanan insanlar ve özellikle dini teröristler vardır. Din suçu yoktur. Dini teröristlerin amacı; şiddet, her şeyden önce, doğrudan bazı teolojik taleplere veya zorunluluklara yanıt olarak gerçekleştirilen kutsal bir eylem veya ilahi bir görev sanırlar. Onlara göre, terörizm bu nedenle bir boyut kazanır. Dini teröristler, bu nedenle diğer teröristleri etkileyebilecek politik, ahlaki veya pratik kısıtlamaları sıklıkla göz ardı ederler.

Laik teröristler de terör kapasiteleri olsa bile, nadiren gerçekten büyük ölçekte ayırım gözetmeksizin öldürme girişiminde de bulunurlar. Çünkü bu tür taktikler politik hedefleriyle uyumlu değildir. Dini teröristler genellikle geniş tanımlanmış düşman kategorilerinin ortadan kaldırılmasını isterler. Bu teröristlerin dini topluluğunun dışındakileri aşağılayıcı ve insanlıktan çıkarıcı terimlerle tanımlayan "kutsal terör" bildirilerinde yaygın olan retoriği (etkilemek, ikna etmek veya memnun etmek için konuşma veya yazılı kelime kullanma sanatıdır) açıklıyor, örneğin, "kâfirler", "köpekler", "Şeytan'ın çocukları" ve "çamur insanlar". Terörizmi onaylamak ve meşrulaştırmak için bu tür terminolojinin kasıtlı olarak kullanılması önemlidir. Çünkü teröristlerin kurbanlarını insanlık dışı veya yaşamaya layık olmayan kişiler olarak tasvir ederek şiddet ve kan dökme konusundaki kısıtlamaları daha da aşındırır. (Hoffman, 2017, s.91).

3.4 Radikal İslamcı Hareketlerin Yükselişinin Etkisi

Dini fanatizmden kaynaklanan terörizm tarih boyunca işlenmiştir. Tartışmasız bir şekilde kökeni terör rejimlerinin kullanımı kadar eskidir. Ancak, 1960'ların sonu ve 1970'ler FKÖ ve Kızıl Tugaylar gibi laik milliyetçi ve neo-Marksist terörist grupların yükselişiyle karakterize edilmiştir. 1980'lerin başında aşırı İslamcı hareketlerden kaynaklanan terörizmin dramatik bir şekilde ortaya çıktığı görüldü. Bu örgütler hemen hemen her Müslüman ülkede gelişmiştir, ancak, terör kampanyaları düzenleme kapasitesi açısından en önemlileri Güney Lübnan'daki Hizbullah, Gazze ve Batı Şeria'da konuşlu Hamas ve Mısır'daki el-Cemal el-İslamiyye ve ulusötesi El Kaide ağı olmuştur.

1979'da Şah'ı deviren ve köktendinci ilkelere dayalı yeni bir İslam cumhuriyeti inşa etmeye çalışan, Ayetullah Humeyni liderliğindeki İran İslam devrimiydi. İran devrimi yalnızca Şii İslam toplulukları arasında değil, aynı zamanda Müslümanların ezici çoğunluğunu oluşturan Sünniler arasında da giderek artan bir hayranlık uyandırdı. İran devriminin liderleri, ABD'ye ve diğer Batılı devletlerle 'işbirlikçi' olarak gördükleri laik Arap liderlere ve

rejimlere karşı aşağılayıcı bir darbe indirmiş olarak görülyordu. Amerika'nın Körfez bölgesindeki kilit müttefiki olan Şah'ın dramatik düşüşü, diğer Müslüman devletlerdeki radikal İslamcılar da Batı yanlısı rejimlerini devirebilecekleri ve köktendincilerin yorumladığı şekliyle şeriata, İslam hukukuna dönüş temelinde İslam cumhuriyetleri kurabilecekleri inancına yöneltmiştir (Wilkinson, 2011, s.28). Başlıca inançları ve amaçları: (Wilkinson, 2011, s.42).

- Sıkı şeriat dini hukuku kuralı kurmaya inanırlar.
- ABD'yi ve diğer 'kâfirleri' Orta Doğu'dan ve her yerdeki Müslüman topraklarından kovmayı amaçlarlar.
- 'Gerçek' İslam'a ihanet ettiklerini ve ABD ve müttefikleriyle iş birliği yaptıklarını iddia ettikleri Müslüman rejimleri devirmek isterler.
- Sonuçta tüm Müslümanları birleştiren bir pan-İslamist Halifelik (süper devlet) kurmayı amaçlarlar.
- El Kaide, ABD ve müttefiklerine karşı bir cihat veya kutsal savaş ilan etti ve 'tüm Müslümanların ABD vatandaşlarını -sivil veya askeri- ve her yerdeki müttefiklerini öldürmesinin görevi olduğunu ilan etmiştir.

4 Modern Terörizmin Ortaya Çıkışı, Liberal Demokrasiler ve Modern Terörizmin Ortaya Çıkışı

Terörizm, uluslararası toplum için ciddi bir sorun olmaya devam ediyor. Ocak 2006 ile Aralık 2009 arasındaki dönemde, ülkelerin %60'ından fazlası terör saldırıları yaşadı. On bir ülke (Afganistan, Kolombiya, Hindistan, Irak, İsrail, Nepal, Pakistan, Filipinler, Rusya, Somali ve Tayland) bu dönemde 1.000'den fazla saldırıya maruz kaldı ve bunlardan yedisinde 2.000'den fazla saldırı yaşadı. En çok etkilenenler Irak (18.000'den fazla saldırı), Afganistan (5.400'den fazla saldırı) ve Pakistan (5.000'den fazla saldırı) oldu.1 Aynı dönemde İngiltere, ABD ve diğer NATO müttefiklerinin silahlı kuvvetleri, Afganistan'daki terörist destekli bir ayaklanmayı bastırma mücadelesinde yüzlerce askerin hayatını kaybetti (Wilkinson, 2011, s.1).

Liberal demokrasi, teoride siyasi muhalefet ve hukuk içinde katılım için geniş bir alan sağlayan oldukça yeni (on dokuzuncu yüzyıl) bir gelişmedir. Vatandaşlarının çoğunluğunun gözünde anayasal meşruiyete sahip oldukları için modern liberal demokrasiler aşırı siyasi hareketlerin terörist kampanyalarına karşı dikkate değer bir şekilde dirençli olduklarını kanıtlamışlardır. Sömürgeci rejimler ve otokrasilerle karşılaştırıldığında, Batılı liberal demokrasiler büyük ölçekli devrimci çekişmelerden ve ayrılıkçı savaşlardan dikkate değer bir şekilde uzak kalmıştır (Wilkinson, 2011, s.22).

4.1 Ulusal Terörizm

Terörist hareketlerin 'başarısı' uzun vadeli siyasi hedeflerini gerçekleştirme yeteneklerine göre yargılanacaksa, o zaman milliyetçi kategoridekiler en iyi sicile sahiptir. Nüfusun büyük kesimlerinde yabancı yönetime karşı derin bir baskı ve kızgınlık duygusunun olduğu her yerde, milliyetçi miting çılgılığı iktidardaki rejim için ciddi bir tehlike sinyalleri verir. Ulusal bağımsızlığı başlıca hedefi olarak ilan eden terörist hareket, terörist liderliğin kimlik bilgileri ne kadar şüpheli ve iç süreçleri ne kadar demokratik olmasa da tüm bir etnik seçmen kitlesini temsil etmeyi teklif edebilir. Teröristlerin, bol miktarda asker ve nakit ve silah tedarikine ek olarak, güvenilir iletişim hatlarına, güvenli evlere ve yetkililerin ne yaptıklarına dair sürekli bir istihbarat akışına ihtiyaçları vardır.

4.2 Uluslararası Terörizm

Yeni teknolojilerin, dünya çapında yayılması da terörizmin büyümesini büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Örneğin, uluslararası sivil havacılığın gelişimi teröristlerin istismar edebileceği yeni zayıf noktalar ve kazançlı hedefler yaratmıştır. TV uyduları bir medya devrimi yarattı. Teröristler bunu kendi amaçları için anında dünya çapında kendilerini tanıtmak istismar edebilirler. Böylece korku unsurunu büyütürken, on dokuzuncu yüzyılın anarşist bomba atıcısı veya suikastçısı için düşünülemez bir ölçekte davalarının veya taleplerinin farkındalığını yaymalarını sağlayabilirler (Wilkinson, 2011, s.27).

Modern silah teknolojisi teröristler için büyük bir nimet olduğunu kanıtlamıştır. Örnek olarak teröristler, Semtex gibi modern plastik patlayıcılar ve son derece isabetli hafif taşınabilir ateşli silahlar sağladılar. Terörizmin yayılmasını teşvik eden en önemli faktör belki de bu yöntemin terörist için büyük değer taşıyan kısa vadeli taktik hedeflere ulaşmadaki mutlak başarısıydı. Terörizmin stratejik politik hedeflere nadiren ulaştığı açık olsa da dünya çapında büyük tanıtım, büyük fidye ödemelerinin gaspı ve önemli sayıda tutuklu teröristin serbest bırakılması gibi şeyleri elde etmede etkileyici bir sicile sahiptir.

Uluslararası terörizmin yükselişinin başlangıcının, Soğuk Savaş'ın orta noktası olarak kesin zamanlaması, tarihsel gelişmelerin bir kombinasyonundan kaynaklanıyordu: Haziran 1967 savaşının radikal Filistinlilerin düşünceleri üzerindeki etkisi, kırsal tabanlı gerilladan kentsel terörizmin kullanımına doğru devrimci teorideki kayma (Carlos Marighela ve diğer Latin Amerikalı devrimci stratejistlerin fikirlerinde örneklandığı gibi) ve sanayileşmiş ülkelerde, yeni solun zayıflığı ve başarısızlığı olarak algıladıkları şeye tahammül edemeyen ve bu kadar nefret ettikleri kapitalist sisteme uzlaşmaz bir şiddetle karşı koymaya inanan devrimci soldaki küçük grupların gelişmesidir (Wilkinson, 2011, s.28). Uluslararası terörizmin gelişmesinde önemli bir para birimi olarak Dijital Para ortaya çıkmıştır. Herhangi bir merkez bankasına veya tek bir yöneticiye bağlı olmamasıyla da bilinen

Bitcoin, araçlara ihtiyaç duyulmadan bitcoin ağında kullanıcıdan kullanıcıya transfer edilebilen, merkezi olmayan bir dijital para birimidir. Bu para birimi ile teröristlerin silah tedarikleri kolaylaşmıştır. Teröristlerin uyuşturucudan elde ettikleri finansal gelirleri Bitcoin zincirleri aracılığıyla istedikleri silahlara da sahip olabilmektedirler.

5 Barışçıl Olmayan Terörizm

Bir terörist olduğundan şüphelenilen kişi, çoğu zaman olduğu gibi, akıl sağlığı yerinde olarak kabul edilirse, terörle mücadele uzmanlarının ortak başlangıç noktası onun rasyonel bir şekilde düşündüğünü varsaymaktır. Bu, çoğu zaman bilinçsizce "davranacağımız gibi davranmak" anlamına gelir. Bir terörist olduğundan şüphelenilen kişinin insan hayatına bizim kadar değer vermeyebileceğini, masumlara zarar verme konusunda aynı etğe sahip olmayabileceğini veya hatta kendi hayatını koruma arzusunda olmayabileceğini kabul ediyoruz. Ancak, yine de herhangi bir rasyonel oyuncunun paylaşması gereken belirli temel hedefler olduğunu varsayıyoruz, örneğin kendi grubunun, ulusunun veya dininin üyelerinin korunması gibi. Ancak militan bir kıyamet inananı durumunda, bu analitik varsayım tamamen yanlış olabilir. Bunun nedeni, radikal kıyametçiliğin (apocalypticism) kendi rasyonalite türüne göre çalışmasıdır (Flannery, 2015, s.69).

“Terörizm tanıtımla beslenir: tanıtım, hükümeti ve halkı sindirmenin başlıca umududur: tanıtım, ona daha fazla işe alım şansı verir. Teröristlerin işlediği eylemler, davalarına dikkat çekmek için yaptıkları genel kampanyanın her bir küçük olayıdır. Hiçbir demokrasi terörizme tahammül edemez çünkü bu, adaletsizliğin zamanla tartışma, barışçıl ikna ve uzlaşma yoluyla düzeltilebileceği demokratik varsayımının reddidir. Teröristler öldürerek ve yok ederek tanıtım elde etmek zorundadırlar ve bu nedenle amaçlarından biri budur çünkü bu tür haberler bildirilecektir” (Cooper, 2004, s.33).

1998'de Kenya'daki Nairobi ve Tanzanya'daki Dar-es-Salaam'daki ABD büyükelçiliklerine yapılan bombalamalar, yüzlerce ölü ve binlerce yaralının çoğunluğu bu iki Afrikalıları olsa bile, açıkça Amerika Birleşik Devletleri'nin çıkarlarına yönelik saldırılardı. Can kaybı rakamları hala yüksekti ve toplu can kaybı istendiğinde nelerin mümkün olduğunu gösteriyordu. 2000 yılında Aden limanında ABD destroyeri Cole'a düzenlenen intihar saldırısı da önemliydi çünkü bu bir ABD savaş gemisine yapılan bir saldırıydı ve askeri hedeflere bile başarılı bir şekilde saldırılabileceğini gösteriyordu. Amerika Birleşik Devletleri'ne yönelik şiddetli saldırılar artık yıllardır devam ediyor ve açıkça dikkat gerektiren bir sorun var”. (Lutz ve Lutz, 2008, s.1).

Yıl	Olaylar	Ölüm	Yaralı	Toplam	Ölüm/ Yıl	Yaralı/ Yıl	Toplam/ Yıl
1980	235	161	317	478	0,69	1,35	2,03
1981	300	320	1138	1458	1,08	3,78	4,86
1982	356	111	737	848	0,32	2,07	2,38
1983	279	600	838	1438	2,16	3,00	5,15
1984	326	165	450	615	0,51	1,38	1,89
1985	434	733	1167	1900	1,69	2,69	4,38
1986	377	351	1236	1587	0,93	3,28	4,21
1987	361	375	1165	1540	1,04	3,23	4,27
1988	369	702	1832	2534	1,90	4,96	6,87
1989	359	347	468	815	0,97	1,30	2,27
1990	285	122	320	442	0,42	1,12	1,55
1991	420	192	236	428	0,46	0,56	1,02
1992	272	145	556	701	0,53	2,04	2,58
1993	272	471	2677	3148	1,73	9,84	11,58
1994	310	435	1082	1517	1,40	3,49	4,89
1995	266	293	6007	6300	1,10	22,58	23,68
1996	237	570	2957	3527	2,40	12,48	14,88
1997	171	246	871	1117	1,44	5,09	6,53
1998	161	377	5350	5727	2,55	33,23	35,57
1999	125	65	121	186	0,53	0,97	1,49
2000	106	47	95	142	0,44	0,90	1,34
2001	205	3184	3373	6557	15,53	16,45	31,99
2002	298	970	2957	3927	3,26	9,92	13,18
2003	276	470	1766	2236	1,70	6,40	8,10
2004	395	732	2023	2755	1,85	5,12	6,97
2005	308	551	864	1415	1,79	2,80	4,60
2006	216	296	438	734	1,37	2,03	3,40

Tablo 2. Uluslararası Terör Olaylarında Can Kayıpları 1980–2006 **Kaynak:** Lutz ve Lutz (2008), s.22.

Gerçekleşen terör saldırılarının sayısından muhtemelen daha önemli olan şey, ne kadar ölümcül olduklarıdır. Saldırıların sayısı artmakla kalmadı, aynı zamanda çok daha ölümcül hale geldiler. 1980'lerde ve 1990'larda uluslararası terör olaylarında ölü ve yaralı sayısı arttı. Daha az saldırı olmasına rağmen, gerçekleşenler daha ölümcüldü. Aşağıdaki Tablo.2, 1980'den 2006'ya kadar uluslararası terör olaylarında verilen can kayıplarının bir özetini içermektedir. Bu tür olayların sayısı genellikle 1980'lerde sonraki yıllara göre daha yüksekti ve aslında 1985'te zirveye ulaştı. En yüksek ölüm sayısı 2001'de 11 Eylül saldırılarıyla gerçekleşti ancak 1990'dan sonraki diğer yıllarda da yüksek ölüm veya yaralanma sayıları vardı.

Tablo 2'den de görüleceği gibi 1995'te 266 olay,293 ölüm,6007 yaralı ve toplamda 6300 kişi terörden etkilenmiştir. Toplam / yıl'a göre 23,28 olmuştur.

Yıl	Afrika	Asya	Doğu Avrupa	Latin Amerika	Avrupa	Orta Doğu	Kuzey Amerika	Toplam
1980	8	6	2	48	97	44	30	235
1981	6	7	2	68	133	58	26	300
1982	21	14	2	49	190	41	33	356
1983	20	26	2	56	98	64	13	279
1984	47	13	1	62	135	60	8	326
1985	30	16	3	74	154	151	5	433
1986	23	32	1	107	107	103	9	377
1987	28	53	0	88	91	95	6	361
1988	23	87	1	91	85	78	4	369
1989	20	47	2	133	83	65	9	359
1990	20	58	7	91	61	46	2	285
1991	13	43	10	122	126	102	4	420
1992	33	20	7	81	70	59	2	272
1993	57	26	19	47	55	65	3	272
1994	85	22	21	55	51	73	3	310
1995	48	21	18	22	118	39	0	266
1996	39	42	13	40	58	44	2	238
1997	16	33	20	40	22	27	13	171
1998	22	22	31	15	37	34	0	161
1999	21	10	8	7	59	20	2	125
2000	9	14	1	15	38	29	0	106
2001	8	31	5	16	24	118	3	205
2002	8	59	13	20	24	173	1	298
2003	15	52	5	24	39	142	0	277
2004	7	50	12	12	26	288	0	395
2005	10	54	8	15	20	203	1	311
2006	19	55	1	4	15	147	0	241

Tablo 3. Bölgeye Göre Uluslararası Terör Olaylarının Sayısı, 1980–2006 **Kaynak:** Lutz ve Lutz (2008), s.42.

Uluslararası terör olaylarının coğrafi dağılımı, bazı demokratik bölgelerin terör olaylarına yatkın olduğunu, diğerlerinin ise normalde bağışık olduğunu göstermektedir. Terör olaylarının çoğu yerel olsa da yerel terör saldırılarına ilişkin veri tabanları eksiktir. Yukarıdaki Tablo 3'te 1980 – 2006 yılları arasında Bölgelere göre bölgelere göre uluslararası terör olaylarının sayısını göstermektedir. Afrika'da 1994'te 85 olay olmuştur. Asya'da 1988'de 87 olay olmuştur. Doğu Avrupa ülkelerinde 1988 de 31 olay olmuştur. Latin Amerika ülkelerinde bu durum,1988 de 133 olay meydana gelmiştir. Avrupa Bölgesinde 1985 de toplam 154 olay olurken, Orta Doğu Bölgesinde,2024 de 288 olayla en çok olmuştur. Kuzey Amerika'da 30 olay olmuştur. Diğer bölgelere göre 1980-2006 yılları arasında en az olmuştur. Bunun nedeni sosyal ve ekonomik yapının güçlü olmasıdır.

Yıl	Afrika	Asya	Doğu Avrupa	Latin Amerika	Avrupa	Orta Doğu	Kuzey Amerika	Toplam
1980	85	27	3	19	117	56	27	317
1981	3	4	3	18	327	780	3	1.138
1982	5	28	0	17	307	354	26	737
1983	1	59	2	26	164	583	3	838
1984	36	48	0	45	191	179	29	528
1985	9	4	0	16	634	421	1	1.085
1986	22	260	0	63	522	347	22	1.236
1987	91	782	0	69	110	112	1	1.165
1988	83	1.363	0	89	222	73	2	1.832
1989	3	96	5	110	28	224	2	468
1990	37	43	0	58	40	142	0	320
1991	3	86	12	41	36	58	0	256
1992	136	8	13	284	58	56	1	556
1993	146	1.237	3	101	29	116	1.045	2.677
1994	108	20	62	250	49	590	3	1.082
1995	52	5.207	30	5	229	485	0	6.007
1996	125	1.581	18	19	280	934	111	3.068
1997	60	339	3	7	3	455	4	871
1998	5.185	47	11	6	1	100	0	5.35
1999	113	0	0	0	2	6	0	121
2000	2	31	10	0	10	52	0	95
2001	6	78	0	1	2	949	2.337	3.373
2002	100	569	661	36	6	1.582	3	2.957
2003	5	284	0	80	1	1.396	0	1.766
2004	227	482	34	1	614	6,14	0	2.023
2005	234	73	3	4	2	548	0	864
2006	114	95	0	19	0	245	0	473

Tablo 4. Bölgelere Göre Uluslararası Terör Olayları Nedeniyle Yaralanma Sayısı, 1980–2006 **Kaynak:** Lutz ve Lutz (2008), s.43

Tablo 4'te Teröristler, davaları için tanıtım yapmak amacıyla Batı Avrupa'nın demokratik ülkelerinde sık sık saldırılar düzenleyebilirken, normalde çok sayıda insanı öldürmeyi amaçlamazlar. Kuzey Amerika'da saldırılar farklı olmuştur. Kuzey Amerika'ya (bu durumda Amerika Birleşik Devletleri anlamına gelir) ait rakamlar, bu tablolardaki en yanıltıcı olanlardır. Çoğu yıl uluslararası olay yaşanmamıştır. 1993'te, çok sayıda yaralanmanın olduğu tek bir olay (Dünya Ticaret Merkezi'ne ilk saldırı) olmuştur. Ancak, bunlardan yalnızca birkaçı ölmüştür. Ancak 2001'de çok sayıda ölüm olmuştur, ancak rakamlar Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a yapılan saldırılarda yaralı sayısını olduğundan az göstermektedir. Elbette, bu tabloların hiçbirinin iç terörizmi içermediğini unutmamak gerekir. Yine yukarıdaki Tablo 4 verilerine göre; en çok terör saldırılarında bölgelere göre Afrika'da 1988'de 5185 kişi, Asya'da 5.207 kişi, Doğu Avrupa'da 2002'de 569 kişi, Latin Amerika'da 1992'de 284 kişi, Batı Avrupa'da 1986'da 522 kişi olurken, Orta Doğu Bölgesinde ise; 2002 yılında 1582 kişi terörden yaralanmıştır. Kuzey Amerika'da ise ,2001'de 2337 kişi yaralanmıştır.

Tablo 5'te 2001-2003 yılları arasında yapılan intihar saldırılarında, Hamas İsrail'e yönelik olarak 39 kişi ile öne çıkmaktadır.1980- 2000 yılları arasında Kürt İşçi Partisi (ideolojik/etnik) örgütü Türkiye'de intihar saldırısı düzenlemiş ve 15 kişi hayatını kaybetmiştir.

Grup/Tür	Lokasyon (Yer)	Saldırı Sayısı	
		1980–2000	2001–2003
Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları (etnik)	Siri Lanka/ Hindistan	168	6
Hizbullah ve Suriye yanlısı Lübnanlılar (dini)	Lübnan, Kuveyt, Arjantin	52	0
Hamas (dini)	İsrail	22	39
Kürt İşçi Partisi (ideolojik/etnik)	Türkiye	15	0
Filistin İslami Cihadı (dini)	İsrail	8	22
El Kaide (dini)	Doğu Afrika, ABD Avrupa	2	17
Mısır İslami Cihad (dini)	Hırvatistan	1	0
İslami Grup (dini)	Pakistan	1	0
Barbar Khalsa International (dini)	Hindistan	1	0
İslam Ordusu Grubu (dini)	Cezayir	1	0
Çeçen grupları (milliyetçi/dini)	Rusya	4	15
Filistin Kurtuluş Cephesi Filistin (milliyetçi)	İsrail	0	6
Fetih (milliyetçi)	İsrail	0	27
Keşmir (milliyetçi/dini)	Keşmir ve Hindistan	1	4
Irak (çeşitli gruplar)	Irak	0	20

Tablo 5. İntihar Saldırılarının Sayısı, 1980–2003 **Kaynak:** 1980–2000 arası: Radu (2003), 2001–2003 arası: Pape (2003) ve Lutz ve Lutz (2008), s.76.

6 Terörizmde Kamu Politikası

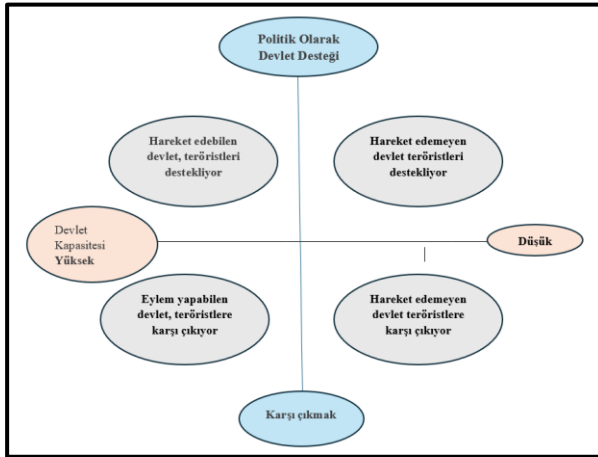
Batı literatüründe terörizmi 11 Eylül 2001 milat olarak alırlar. Ondan öce de terörizm vardı. 11 Eylül 2001'deki terörist saldırılarından önce ceza adaleti, siyaset bilimi, kamu yönetimi v kamu politikası alanlarında marjinal bir konuydu. Aniden, zamanımızın en kritik sorunu olarak ortaya çıktı. 11 Eylül felaketi insanları çok etti, şaşırttı ve kızdırdı. Piyasalar, özellikle petrol ve gaz olmak üzere, gelecekteki enerji arzının keskin bir şekilde azalması ihtimaline ilişkin endişelerle daha da rahatsız oldu. Önce Afganistan'da, sonra da Irak'ta, ikisi de terörle mücadele adına büyük askeri eylemler başlatıldı. 11 Eylül'ü izleyen yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nin itibarı dünya çapında düştü. 11 Eylül saldırısından önce, akademisyenler ve kamuoyu yorumcuları, 1991'de Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Soğuk Savaş'ın sona ermesinin, ileri bilgi ve iletişim teknolojisinin yükselişiyle birlikte dünyayı birbirine yakınlıştırdığını yazıyorlardı (Forst, 2008, s.1).

Terörün yok edilmesi hiçbir zaman mümkün değil. Ancak, kamusal politikacın alınarak hükümetlerin, terörist olayları kontrol altına alabilirler. Etkili hükümet politikaları ve hukukun üstünlüğü ile desteklenebilir. Yerel kültür ve sokaktaki koşullar, bir topluluk veya toplumdaki hoşgörü seviyesini büyük ölçüde şekillendirir. Ancak, bu seviyenin yüksek veya düşük olması fark etmeksizin, hükümetin kalitesi genellikle hoşgörü için koşulların yaratılması ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynayabilir. Unutulmaması gereken, hoşgörünün bir sınırı vardır İyi yönetim – demokrasi altında, halkın, halk tarafından ve halk için yönetimi – yasaların yönetilen halkın ihtiyaçlarına göre düzenlenebileceği araçtır. (Forst, 2008, s.408).

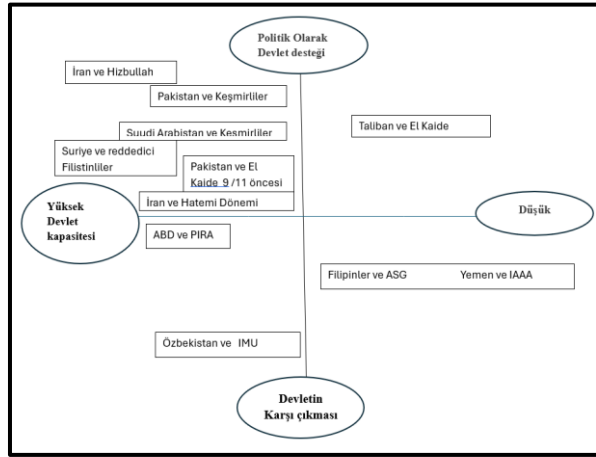
7 Devletlerin Terör Desteği

Devletin terörizme verdiği desteğin doğası, terörizmin tanımı kadar kafa karıştırıcıdır. Ara sıra açık destek vakaları olsa da devlet sponsorluğu kavramı tutarsızlıklar ve belirsizliklerle doludur. Örnek olarak, devlet desteği, İran'ın Lübnan Hizbullah'ına yaptığı büyük yardım programından Kanada'nın Tamil Elam Kurtuluş Kaplanlarının bağış toplamaya gösterdiği hoşgörüye kadar uzanabilir. Sponsorluk kavramının kendisi, fon sağlama, eğitim ve diğer görünür ve aktif destek biçimlerine odaklanır (Byman, 2005, s.10), Devletin desteği, grubun gerilla faaliyetlerine odaklanması, terörizm kullanmasına değildir. Benzer şekilde, sınırlarını polisle koruyamayan Tayland gibi bir ülkenin rolü, yalnızca kasıtlı hükümet eylemine odaklanan tanımlar altında sıklıkla ihmal edilir.

Aşağıdaki Şekil A ve B devlet desteği hakkında kavramsal bir düşünme yolu sunar. Bu iki şeklin de önerdiği gibi, devlet desteği hem hükümet politikasının bir parçası olarak teröristlere verilen desteğin derecesine hem de rejimin terörizmi destekleme veya durdurma kapasitesine göre değerlendirilebilir

Şekil A. Devlet Desteğinin Kavramsal Bir Görünümü

Şekil B. Farklı Devlet Sponsorlarına Örnekler

Kaynak: Byman (2005), s.11

8 Küresel Terörle Mücadele Hukuku ve Politikası

Küresel terörle mücadele hukuku ve politikasının gelişimine getirmeleri önemlidir. Bu zorlu bir görev olacaktır çünkü terörle mücadele hukuku devletler ve yerel, bölgesel ve uluslararası hukuk arasındaki sınırları aşar. Ayrıca idari, anayasal, ceza hukuku, göç hukuku, askeri hukuk ve savaş hukuku arasındaki geleneksel disiplin sınırlarını da aşar. Ayrıca tarih, uluslararası ilişkiler, askeri çalışmalar, felsefe, din ve siyaset gibi çok çeşitli disiplinlerden gelen içgörüler terörle mücadele hukuku ve politikasının gelişimini anlamada yardımcı olacaktır.

Küresel Terörle Mücadele Hukuku ve Politikalarında bazı başlıklar altında sıralanabilir. Bunlar: “Birincisi: terörle mücadele hukuku ve politikası hakkında çeşitli teorik bakış açılarını benimsenebilir. Gayri meşru terörizm ile meşru terörle mücadele arasındaki ayrımları, terörizmin tanımını ve terörle mücadele çabalarında risk algısının ve yasallığın rolünü incelemek gerekir İkincisi: Ceza hukuku, terörizmin finansmanına karşı yasalar, göç ve iltica yasaları, teknolojiyle ilgili yasalar ve havacılık ve deniz güvenliğinin düzenlenmesi dahil olmak üzere terörle mücadele önlemlerinin karşılaştırmalı bir çalışması yapılabilir. Üçüncüsü: Stratejik olarak önemli ve teorik olarak karmaşık Asya bölgesindeki terörle mücadele hukukunu ve politikasını ele alınması gerekir. Dördüncüsü: Terörle mücadele çabalarına ilham verme ve koordinasyon sağlamada bölgesel örgütlerin sıklıkla ihmal edilen rolünün incelenmesi gerekir. Beşincisi: Batı'daki terörle mücadele yasalarını ve politikalarını Birleşik Krallık, ABD ve Kanada'ya ilişkin var olan veriler incelenebilir. Son olarak, Afrika, Orta Doğu ve Latin Amerika'nın önemli bölgelerine ilişkin küresel dünya turunu tamamlanabilir. Şüphesiz bu incelemeye, diğer ülkeler de dahil edilebilirdi. Bu çalışma bir ekip işidir. Ekibe, birçok başka tematik konu, yargı alanı ve disiplin perspektifi yararlı bir şekilde eklenebilirdi. Bunu, terörle mücadele yasası ve politikası hakkında bir çalışma ve tartışma için ön bir başlangıç noktası olarak görülebilir” (Whittaker, 2013, s.2).

9 Türkiye'ye Yönelik Terör Saldırıları

Türkiye terör saldırılarından en çok zarar gören ülkelerin başında gelmektedir. Bunlar Türk tarihinde acı bir yeri vardır. 1950'li yıllarda Kıbrıs'ta başlayan EOKA'cıların Adadaki Türkleri terörle yıldırmaya gitmişlerdir. Bu durum Türkiye'de tepki ile karşılanmıştır. 1956 da başlayan görüşmelerde 1960 Anayasası hazırlanmış, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere garantör devlet olmuşlardır. Rum EOKA'cılar 1964 de tekrar Ada Türklerine karşı teröre kalkışmışlardır. Bunun üzerine, Türkiye ada üzerinde askeri uçurşlar yapmış ve 8 Ağustos 1964, Türk pilot yüzbaşı. 1964 yılında Kıbrıs'ın Erenköy bölgesine yapılan hava operasyonunda şehit olan Topel, Türk Hava Kuvvetleri'nin Cumhuriyet tarihindeki teröre karşı ilk savaş kaybıdır. Aynı durum, EOKA'cıların adada Makarios'u devirmesi üzerine 1974'te Adaya çıkarma yaparak, Kıbrıs Türklerini korumuş, bugünkü statüye kavuşmuştur.

ASALA Terör örgütüne bazı Avrupa Devletlerinin dolaylı desteği ile Yurtdışındaki Türk diplomatlarını hedef almışlardır. Bu terör örgütüne PKK'da destek vermiştir. Tablo 6'da Şehit edilen Diplomatlarımızın adları ve şehit edilen yerleri gösterilmektedir. Şimdiye kadar 41 kişi Türkiye'nin yurtdışı görevlerinde şehit edilmiştir. Onları rahmetle anıyoruz.

Millî Savunma Bakanlığı verilerine Türkiye'nin terörle mücadelesinde 2014- 2025 yılları arasında şehit olan askerlerimizin sayısı görülmektedir. Bu askerlerin bir kısmı rütbeli, bir kısmı da er ve erbaş durumundadır. Askerlerimizi ekonomik yönden hesaplamak mümkün değildir. Kaybettiklerimizi tekrar geri getiremiyoruz. Ancak, şehitlerimizin ailelerine ve milletimize açtığı sosyal maliyeti çok yüksektir. Şehitlerimizin eş ve çocukları, ana ve babalarında olumsuz psikolojik etkilerle hala hatta tutunmaya gayret etmektedirler. Bu olumsuzlukları gidermede kamusal desteğin geciktiği söylenebilir. Kamusal veri kaynaklarına erişilmede sıkıntılar oluşmaktadır. Bunun bir kısmı kamu güvenliğinden olduğu söylenebilir.

Adı Soyadı	Şehit Edildiği Yer ve Tarih	Görevi
Mehmet Baydar	Santa Barbara, 27.01.1973	Los Angeles Başkonsolosu
Bahadır DEMİR	Santa Barbara, 27.01.1973	Los Angeles Başkonsolosu
Daniş TUNALIGİL	Viyana, 22.10.1975	Viyana, Büyükelçisi
İsmail EREZ	Paris 24.10.1975	Paris, Büyükelçi
Talip YENER	Paris, 24.10.1975	B.E. Makam Şoförü
Oktar CİRİT	Beyrut, 16.02.1976	Beyrut Büyükelçiliği Başkatibi
Taha CARIM	Roma, 09.06.1977	Vatikan Büyükelçisi
Necla KUNERALP	Madrid, 02.06.1978	Madrid Büyükelçisi merhum Zeki Kuneralp'in eşi
Beşir BALCIOĞLU	Madrid, 02.06.1978	Emekli Büyükelçi
Ahmet BENLER	Lahey, 12.10.1979	Lahey Büyükelçisi
Yılmaz ÇOLPAN	Paris, 22.12.1979	Paris Büyükelçiliği Turizm Müşaviri
Galip ÖZMEN	Atina, 31.07.1980	Atina Büyükelçiliği İdari Ataşesi
Neslihan ÖZMEN	Atina, 31.07.1980	Atina Büyükelçiliği İdari Ataşesi Galip Özmen'in kızı
Şarık ARIYAK	Sidney, 17.12.1980	Sidney Başkonsolosu
Engin SEVER	Sidney, 17.12.1980	Sidney Başkonsolosluğu Güvenlik Ataşesi
Reşat MORALI	Paris, 04.03.1981	Paris Büyükelçiliği Çalışma Müşaviri
Tecelli ARI	Paris, 04.03.1981	Paris Büyükelçiliği'ne bağlı Din Görevlisi
Mehmet Savaş Yergüz	Cenevre, 09.06.1981	Cenevre Başkonsolosluğu Sözleşmeli Sekreteri
Cemal ÖZEN	Paris, 24.09.1981	Paris Başkonsolosluğu Güvenlik Ataşesi
Kemal ARIKAN	Los Angeles, 28.01.1982	Los Angeles Başkonsolosu
Orhan GÜNDÜZ	Boston, 04.05.1982	Boston Fahri Başkonsolosu
Erkut AKBAY	Lizbon, 07.06.1982	Lizbon Büyükelçiliği İdari Ataşesi
Nadide AKBAY	Lizbon, 07.06.1982, Ankara, 08.01.1983	Lizbon Büyükelçiliği İdari Ataşesi Erkut Akbay'ın eşi / Lizbon Büyükelçiliği Sözleşmeli Sekreteri
Albay Atilla Altıkat	Ottava, 27.08.1982	Ottawa Büyükelçiliği Askeri Ataşesi
Bora SÜELKAN	Burgaz, 09.09.1982	Burgaz Başkonsolosluğu İdari Ataşesi
Ahmet Galip Balkar	Belgrad, 09.03.1983	Belgrad Büyükelçisi
Dursun AKSOY	Brüksel, 14.07.1983	Brüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi
Cahide MIHÇIOĞLU	Lizbon, 27.07.1983	Lizbon Büyükelçiliği Maslahatgüzarı Müsteşar Yurtsev Mihçioğlu'nun eş
Işık YÖNDER	Tahran, 28.04.1984	Tahran Büyükelçiliğimizde Sözleşmeli Sekreter Şadiye Yönder'in eşi
Erdoğan ÖZEN	Viyana, 20.06.1984	Viyana Büyükelçiliği Çalışma Müşaviri Vekili
Evner ERGUN	Viyana, 19.11.1984	BM Viyana Ofisi'nde Uluslararası Memur-Direktör Yardımcısı
Çetin GÖRGÜ	Atina, 07.10.1991	Atina Büyükelçiliği Basın Ataşesi
Çağlar YÜCEL	Bağdat, 11.12.1993	Bağdat Büyükelçiliği İdari Ataşesi
Ömer Haluk Sipahioğlu	Atina, 04.07.1994	Atina Büyükelçiliği Müsteşarı
Nihat AKBAŞ	Musul, 17.12.2004	Bağdat Büyükelçiliği'nde Görevli Başkomiser
Bilal ÜRGEN	Musul, 17.12.2004	Bağdat Büyükelçiliği'nde Görevli Komiser
Adem ÇİÇEK	Musul, 17.12.2004	Bağdat Büyükelçiliği'nde Görevli Polis Memuru
Bülent KIRANŞAL	Musul, 17.12.2004	Bağdat Büyükelçiliği'nde Görevli Polis Memuru
Süleyman Karahasanoğlu	Musul, 17.12.2004	Bağdat Büyükelçiliği'nde Görevli Polis Memuru
Sinan YILMAZ	Mogadişu, 27.07.2013	Mogadişu Büyükelçiliği'nde Görevli Polis Memuru
Osman KÖSE	Erbil, 17.07.2019	Erbil Başkonsolosluğu Görevlisi

Tablo 6. Şehit Edilen Türk Diplomat ve Yakınları Kaynak: Dışişleri Bakanlığı

15 Ağustos 1984'ten bu yana PKK ve diğer saldırılarda 8485 asker, polis, güvenlik görevlisi, Korucu şehit olmuştur. Terör örgütünün bu saldırılarında sivilleri de hedef almış ve bu saldırılarda 6416 sivil hayatını kaybetmiştir.

Yıllar	Şehit Olan Asker Sayısı
2014	18
2015	31
2016	73
2017	21
2018	22
2019	105
2020	124
2021	76
2022	101
2023	66
2024	51
2025	4
Toplam	692

Tablo 7. 2014 -2025 Yıllarında Şehit olan Asker Sayısı *Kaynak: Milli Savunma Bakanlığı*

10 Terörün Ülkemize Ekonomik ve Sosyal Yansıması

Terörün Türk ekonomisine hesaplanabilir oldukça yüksektir. Terörün Türkiye’ye hesaplanabilir toplam maliyeti: 3 Trilyon 722 milyar olmuştur (https://www.instagram.com/suleyman_soylu/reel/CnwevdzhvXw/ (21.02.2025)). “Sayın bakanın görevi devrettiği günden bu yana yeni bir açıklama yapılmamıştır. Türkiye’de neredeyse 50 yıllık geçmişi olan terör, ciddi bir ulusal güvenlik sorunu olmasının yanı sıra giderek derinleşen yapısal ve bölgesel nitelikli bir ekonomik güvenlik sorununa dönüşmüş durumdadır. Nitekim, terörün sebep olduğu can kayıplarının yanı sıra ekonomi üzerindeki doğrudan ekonomik maliyetleri ve girişim (yatırım) kararları, doğrudan yabancı sermaye girişi, ihracat hacmi ve turizm talebi gibi makro büyüklükler aracılığıyla ortaya çıkan örtük ve dolaylı ekonomik maliyetleri dramatik bir şekilde artmaktadır. Ancak, terörün ekonomi üzerindeki dolaylı maliyetlerin örtük nitelikli olması, terörün sebep olduğu ekonomik tahribatın kolayca ve doğru bir şekilde hesaplanabilmesini güçleştirdiği gibi terörün ekonomik güvenlik sorunu boyutunun göz ardı edilmesine sebep olmakta ve terörizmle mücadelede olumsuz etkilemektedir”.

“Terörün ekonomi üzerindeki en büyük saptırıcı etkilerinin ihracat gelirleri ve özel sektör girişim (yatırım) kararları ekseninde ortaya çıktığı; bunu sırasıyla, yabancı sermaye girişi ve turizm talebinin izlediği anlaşılmaktadır. Ancak, terörün saptırıcı etkilerinin parasal karşılığı dikkate alındığında, en yüksek potansiyel gelir kaybının fiziki sermaye birikimi ekseninde ortaya çıktığı görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre, terör saldırıları sebebiyle son on yılda

- 270,362 potansiyel yeni firmanın yatırım yapmaktan vazgeçtiği; bu sebeple, yaklaşık 557,9 Milyar \$ değerinde potansiyel fiziki sermaye birikiminin gerçekleşemediği,
- 102,6 Milyar \$ değerinde potansiyel ihracat gelirinin elde edilemediği,
- 1,7 Milyar \$ değerinde potansiyel yabancı sermaye girişinin gerçekleşemediği,
- 291,921 potansiyel turistin Türkiye’ye yönelik turizm talebinden vazgeçtiği; bu sebeple, yaklaşık 160,8 Milyon \$ değerinde potansiyel turizm gelirinin elde edilemediği tahmin edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, terörün son on yılda Türkiye ekonomisi üzerindeki örtük ve dolaylı maliyetinin yaklaşık 662,3 Milyar \$ olduğu tahmin edilmektedir

Terörün, Türk sosyal hayatına etkisi büyük olmuştur. Ekonomik ve Sosyal olarak Devletimiz, Şehit ve Gazi yakınlarına bazı ayrıcalıklar getirmiştir. Bununla beraber, Şehit ve Gazilerimize aile ve yakınlarını sahipsiz bırakmamıştır. Terörle mücadele eden kamu görevlilerinin faaliyetleri nedeniyle kişilerin konutlarının ve mallarının zarar görmüş olması, bu sivilin yaralanmış veya ölmüş olmaları 5233 sayılı Kanun kapsamındadır. Türkiye’de terör nedeniyle Şehit olan ve Gazilerimize yönelik hayatlarını kolaylaştırılmak üzere çeşitli destekler sağlanmıştır. Eski Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı’nın açıklamasında: “Sunduğumuz imkanlar elbette kahramanlarımızın fedakarlığının karşılığı değil ama sıkıntı çekmeden hayatlarını sürdürebilmelerini hedefliyoruz. Şehit ve Gazi yakınlarına sosyal ve ekonomik olarak bazı imkanları devlet olarak sunulmuştur. Bunlar:

- Şehitlerimizin eş ve çocuklarından birisi ile anne-baba ve kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam 2 yakınına, gazilerimizin kendilerine veya lehine feragat ettiği bir yakınına kamuda istihdam hakkı sağlıyoruz. Bugüne kadar 47.437 şehit yakını, gazi ve gazi yakınımızı kamuda istihdam ettik.
- Hak sahibi şehit yakını, gazi ve gazi yakınları ile vazife malulleri, şehir içi toplu taşıma hizmetleri ile demiryolları ve denizyollarının şehir içi ve şehirlerarası hatlarından ücretsiz yararlanmaktadır. Bu kapsamda 210.115 ücretsiz seyahat kartını sahiplerine ulaştırdık.

- Görevi nedeniyle malul hale gelenlerin kendilerine, hayatını kaybedenlerin hak sahiplerine en az 30 yıl hizmet yapmış gibi aylık bağlanmaktadır. Şehitlerimizin vefat eden, vazife malulleri ile hayatını kaybeden sivil terör mağdurlarının anne ve babalarına şartsız aylık bağlanmaktadır.
- Şehitlerimizin dul ve yetimlerinin brüt 200 metrekareyi geçmeyen tek konutları emlak vergisinden muaf tutulmuştur. Şehitlerimiz ile gazilerimize bir konut ile sınırlı olmak üzere faizsiz konut kredisi sağlanmaktadır. Terörle mücadele sırasında şehit olan kamu görevlilerinin hak sahipleri ile malul gazilerimize 10 yıl süreyle rayiç bedel üzerinden kira yardımı ödenmektedir. Sıra tahsisli konutlarda şehit yakınları ile gazilerimize artı 40 puan verilmektedir.
- Şehit ve gazi çocukları KYK'nin verdiği yükseköğrenim bursundan ve yurtlardan öncelikli ve ücretsiz yararlanmaktadır. Asayiş ve güvenlik kapsamında şehit veya gazi olanların çocukları sınavsız paralı yatılı öğrenciliğe alınmaktadır. Şehit ve gazi çocukları özel öğretim kurumlarının yüzde 3'lük kontenjanı dahilinde ücretsiz eğitim almaktadır. Şehit ve gazi çocuklarına üniversitelerde açık öğretim ve ikinci öğretimde katkı payı/öğrenim ücreti muafiyeti sağlanmaktadır. Ayrıca çocukların ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimleri sırasında belirlenen katsayılar çerçevesinde eğitim ve öğretim yardımı ödenmektedir.
- Şehitlerimizin yakınları ve gazilerimize ikametgahlarında kullandıkları elektrik ücretlerinde en az yüzde 40, su ücretinde yüzde 50 indirim uygulanmaktadır.
- Şehitlerimizin eş veya çocuklarından birine, eşi veya çocuğu yoksa anne veya babasından birine bir araçla sınırlı olmak üzere araç alımlarında ÖTV muafiyeti sağlanmıştır. Yüzde 90 ve üzeri engeli olan gazilerimizin ÖTV muafiyetinden yararlanarak aldıkları araçları MTV'den muaf tutulmaktadır.
- Terörle mücadelede malul hale gelen gazilerimiz ile bakıma muhtaç vazife malullerinin ortez, protez ve diğer iyileştirici araç gereçleri Sağlık Uygulama Tebliği'ndeki fiyatlar üzerinden karşılanmaktadır. Şehitlerimizin bakmakla yükümlü oldukları yakınları ile gaziler ve bakmakla yükümlü oldukları kişilere sağlık hizmetlerinde katılım payı muafiyeti sağlanmaktadır. Gazilerimiz sağlık kuruluşlarına başvurularında öncelikli olarak sağlık hizmetlerinden yararlanmaktadır.
- Şehitlerimizin aylık alan hak sahipleri ile gazilerimize de yılda bir defa olmak üzere ek ödeme verilmektedir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında görevli bulunan şehit dul ve yetimleri ile anne, baba ve kardeşleri 18 Mart Şehitler Günü'nde, malul gaziler ile eşleri ise 19 Eylül Gaziler Günü'nde idari izinli sayılmaktadır.
- Şehit dul ve yetimleri ile gaziler ve refakatindeki anne, baba, eş ve çocukları müze ve ören yerlerinden ücretsiz yararlanmaktadır. Eş ve çocuklar Devlet Tiyatroları'ndan ücretsiz faydalanmaktadır”

Son zamanlarda ülkemizin güneyi Suriye'de olağan olmayan hükümet değişikli olmuştur. Türkiye'nin terör listesinde olan Heyet Tahrir eş-Şam (HTŞ) bir anda, Suriye'nin kuzeybatısında silahlı muhalif güçler halinde Esad hükümetine karşı son yılların en büyük saldırısını başlattı. Kilit Halep ve Hama kentlerinden sonra başkent Şam'ı da ele geçirip, Esad yönetimini deviren grubun liderliğini Ahmed eş-Şara olmuştur. Suriye'deki çatışmalarda uzun bir geçmişi olan Heyet Tahrir eş-Şam (HTŞ) isimli İslamcı terörist militan grup bu gruptur. Şimdi terör örgütü listesinden çıkarılan bu örgüt, HTŞ 2011 yılında El Kaide'ye doğrudan bağlı olarak Nusra Cephesi adı altında kurulmuştur. Aslında bu bölgede faaliyet gösteren terör örgütleri İŞİD'de dahil hepsini ABD tarafından kurdurulup desteklenmektedir. Türkiye'yi tehdit edebilecek bir oluşum olduğunu söylemek mümkündür.

11 Sonuç

Günümüzde terörizm, giderek daha fazla iç içe geçmiş olan ve genellikle rahatsız edici sonuçlar doğuran çeşitli farklı eğilimler tarafından yönetilmektedir. 1980'lerin başlarında, dini bir zorunluluktan kaynaklanan terörizmin yeniden ortaya çıkması, teröristlerin doğasında, motivasyonlarında ve yeteneklerinde hala ortaya çıkan derin değişiklikleri harekete geçirdi. Ayrıca, başarısız devletler, kanunsuz sınır bölgeleri ve yönetilmeyen alanlar gibi giderek daha değişken bir manzarada bir çatışmadan diğerine doğru hareket eden büyük ölçüde genişlemiş bir terörist yabancı savaşçı alt kültürünün ortaya çıkması, tanımlanması ve düzgün bir şekilde kategorize edilmesi, zaten daha zor hale gelen bir olguya başka bir istikrarsızlaştırıcı boyut eklenmiştir.

Terörizmin birçok tanımı yapılabilmekte. Terörün bilinen ve amacına göre 109 tanımı yapılmıştır. Her tanımın amaca göre tarihin derinliklerinden gelen bir anlamı vardır. Geçmişteki savaşlar çoğunda terörist devletler tarafından çıkartılmıştır. Hiçbir terör örgütü devlet desteği olmadan faaliyetlerini sürdüremezler. Bugün çevremizde ve dünyanın çeşitli bölgelerinde faaliyet gösteren terör örgütlerinin ardında ABD vardır. Bu örgütler ABD çıkarlarına yardım ederler. Türkiye'de terörden mağdur olmaları halinde, vatandaşlarımızın ailelerine ve yakınlarına, devletimiz 5233 sayılı Kanun kapsamına alarak ekonomik ve sosyal olarak sahip çıkmıştır.

Türkiye tarihi geçmişinde terörizmden çok çekmiştir Asala ve PKK Terör örgütleri can ve mala karşı zarar veren bir yapısı vardır. Mal zararlarını karşılayabilirsiniz. Asala'yı bitiren devlet, şimdi sırasıyla diğerlerinde olacaktır. Terörde insanın kaybının telafisi yoktur. Onun için maliyeti hesaplanamamaktadır. Sosyal olarak birey ve topluma yüklediği sosyal negatif zarar ülke ekonomilerine çok olumsuz olarak yansımaktadır. Türk ekonomisine terör maliyeti 3 Trilyon 722 milyar olmuştur.

Kaynakça

- Babacan, H. (2020) <https://turksandarmanians.marmara.edu.tr/tr/talat-pasanin-oldurulmesi-ve-katilin-yargilama-sureci/> (23.09.2024).
- Byman, D. (2005). *Deadly connections: States that sponsor terrorism*. Cambridge University Press.
- Flannery, F. L. (2015). *Understanding apocalyptic terrorism: countering the radical mindset*. Routledge.
- Forst, B. (2008). *Terrorism, crime, and public policy*. Cambridge University Press.
- Hoffman, A. M. (2009). *The History of Terrorism: From Antiquity to Al Qaeda*. Edited by Gerard Chaliand and Arnaud Blin
- Hoffman, B. (2017). *Inside terrorism*. Columbia University Press.
- Jongman, A. J. (2017). *Political terrorism: A new guide to actors, authors, concepts, databases, theories, and literature*. Routledge.
- Lutz, B. J., & Lutz, J. M. (2017). *Globalization and the economic consequences of terrorism*. London: Palgrave Macmillan.
- Lutz, J. M., & Lutz, B. J. (2008) *Global terrorism*.
- MIPT (2007) National Memorial Institute for the Prevention of Terrorism, Terrorism Knowledge Base, online at <http://www.tkb.org> (accessed 2007)
- Pape, R. A. (2003). The strategic logic of suicide terrorism. *American political science review*, 97(3), 343-361.
- Radu, M. (2003). *Radical Islam and suicide bombers*.
- Schmid, A. P. (Ed.). (2011). *The Routledge handbook of terrorism research*. Taylor & Francis.
- Schmid, A. P., Jongman, A. J. (1984). *Political terrorism: A research guide to concepts, theories, databases and literature* (No. 12). Amsterdam: North-Holland.
- Taylor, R. (2002). *The history of terrorism*. Lucent Books.
- Thackrah, J. R. (2013). *Dictionary of terrorism*. Routledge.
- Whittaker, D. (2013). *Terrorism: Understanding the global threat*. Routledge.
- Wilkinson, P. (2011). *Terrorism versus democracy: The liberal state response*. Routledge.
- https://www.mfa.gov.tr/sehit-edilen-diplomatlarimiz-ve-vatandaslarimiz_tr.tr.mfa (20.01.2025)
- <https://iibf.ikcu.edu.tr/S/21454/sosyo-iktisadi-maliyetleri-itibariyle-turkiye-de-terorizm-sorunu> (21.01.2025).
- <https://www.aile.gov.tr/syggm/haberler/sehit-yakinlari-ve-gazilerin-hayatini-kolaylastiran-ekonomik-ve-sosyal-destekler> (02.01.2024).
- <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/world-war-i> (28.11.2004)
- <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/world-war-ii-in-europe-abridged-article#:~:text=D%C3%BCnya%20Sava%C5%9F%C4%B1%2C%201%20Eyl%C3%BCl%201939,sava%C5%9F%20ilan%20ederek%20kar%C5%9F%C4%B1%C4%B1k%20verdi> (28.11.2004).
- <https://www.msb.gov.tr/SehitVefat/Sehitlerimiz> (29.01.2025)
- https://www.instagram.com/suleyman_soylu/reel/CnwevdzhvXw (21.02.2025).